

«ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Κ' ΕΜΕΙΣ»

Ε' Παναυστραλιανό Συνέδριο τῆς Ἑλληνορθοδόξου Νεολαίας

(Ἐδελαΐδα, 29 Σεπτεμβρίου — 2 Ὀκτωβρίου 1991)

Υ Π Ο
Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ

Τὸ Ἑλληνορθόδοξο Καράβι τῆς Ἐκκλησίας μας στὴ μακρινὴ Αὐστράλια, —παρὰ τὰ διάφορα κ' ἐντελῶς ἀδικαιολόγητα ἐμπόδια ποὺ βάζουν, μὲ τὶς πολλαχόθεν ἀπαράδεκτες «εἰσπηδήσεις» τοὺς καὶ τὶς ἄνομες ὑστεροβουλίες τοὺς κάποιοι λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ, κανονικοὶ καὶ καθηρημένοι, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συνεργαζόμενοι—, συνεχίζει ἀπρόσκοπτα τὴν εὐλογημένη πορεία του. Αὐτὸ ἔδειξε τὸ πρόσφατο Ε' Παναυστραλιανὸ Συνέδριο τῆς Ἑλληνορθοδόξου Νεότητος, ποὺ ὀργάνωσε στὴ Νότια Αὐστράλια (Ἐδελαΐδα) πρὶν λίγες μέρες ἢ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας. Ὁ ὑπογραφόμενος, καλεσμένος στὸ Συνέδριο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ ὡς ὀμιλητῆς, χαράζει λίγες γραμμὲς γιὰ τὸ θέμα καὶ τὶς ἐργασίες τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Θεολογικοῦ Συνεδρίου.

*

Γιὰ ὅσους πρωτακοῦνε γι' αὐτὸ τὸ Συνέδριο, πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς γίνεται κάθε δυὸ χρόνια, σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες πόλεις—ἔδρες Ἐπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας. Ἐφέτος εἶχε σειρά ἢ Ἐδελαΐδα, ὠραιότατη πόλη (καὶ προετοιμαζόμενη ἐκεῖνες τὶς μέρες νὰ ὑποδεχθεῖ τὴν ἀνοιξή), ὅπου ἐδρεύει ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀριανζοῦ κ. Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος διευθύνει τὴν Γ' Ἀρχιεπισκοπικὴ Περιφέρεια (Νότια καὶ Βόρεια Αὐστράλια), ἐμποτισμένος μὲ τὸ πνεῦμα τῶν αὐστηρῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, φιλακόλουθος, φιλομόναχος, φιλέορτος καὶ φιλάγιος, λὲς καὶ χθὲς κατέπλευσε μὲ σκάφος, κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὸ ἁγίονυμον ὄρος τοῦ Ἄθω! Ὁμως, ἢ ἀφοσίωσή του σὲ ὅλ' αὐτὰ δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ εἶναι παρῶν καὶ στὰ διοικητικά, πρακτικὰ καὶ λοιπὰ ἔργα, ὅπως δείχνουν τὰ πραγματικὰ ἐργοτάξια ποὺ προχωροῦν —στὴν πόλιν τῆς Ἐδελαΐδας καὶ στὰ προάστια—, ὀργανώνοντας ἰδρύματα προνοίας, γηροκομεῖα, «Βασιλειάδες», μοναστήρια, ἱεραποστολικὰ κέντρα, γηριατρεῖα, κέντρα νεότητος, βιβλιοπωλεῖα κ.π.ἄ. Ἀκόμη, τὸ δείχνει ἢ ἄψογη ὀργάνωση τοῦ Συνεδρίου, μ' ἓνα πλῆθος Συνέδρων, δεξιῶσεων, ἐκ-

δηλώσεων, ἐπισκέψεων, πού παρουσιάζουν ἕνα σωρὸ μικρὰ καὶ μεγάλα προβλήματα. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε, πὼς ὁ ἅγιος Ἀριανζοῦ, μαζί μὲ τοὺς καλοὺς καὶ ἄξιους συνεργοὺς του, ἔκαμαν τὸ πᾶν γιὰ νὰ πετύχουν οἱ σκοποὶ τοῦ Συνεδρίου καὶ ν' ἀποφευχθοῦν ἀτέλειες ἢ παράπονα σὲ ὅποιονδήποτε τομέα.

Τὸ Συνέδριο ἄρχισε τὴν Κυριακὴ (29 Σεπτεμβρίου), μὲ πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία στὸν ἅγιο Νεκτάριο Ἀδελαΐδος, ὅπου λειτούργησε ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Σ τ υ λ ι α ν ὀ ς, μαζί μὲ τοὺς δυὸ βοηθοὺς του Ἐπισκόπους, τὸν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπο Δέρβης κ. Ἰ ε ζ ε κ ι ῆ λ (Μελβούρνης) καὶ τὸν Θεοφιλ. Ἐπίσκοπο Ἀριανζοῦ κ. Ἰ ω σ ῆ φ (Ἀδελαΐδος), ὅπου προσήλθαν πολλοὶ ἐπίσημοι καὶ πλῆθος λαοῦ. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας τελέστηκε μέγας καὶ πανηγυρικὸς Ἐσπερινὸς στὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου Ἀδελαΐδος, ὅπου παρέστησαν ἀρχές καὶ ἐξουσίες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὁμογένεια, καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως, τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν. Μετὰ τὸν Ἐσπερινό, ἡ Κυβερνήτρια τῆς Νοτίου Αὐστραλίας Dame Roma Mitchell κήρυξε τὴν ἐπίσημη ἑναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου στὸ Grand Hall τοῦ State Bank Centre. Ἰδιαίτερη ἐντύπωση προκάλεσε ἡ ὁμιλία τῆς κ. Μίτσελ, (ἀνώτατης δικαστικοῦ ἄλλοτε καὶ διακεκριμένης πνευματικῆς προσωπικότητος τῆς Αὐστραλίας), ἡ ὁποία δὲν στάθηκε καθόλου στὰ τυπικὰ τῶν ἐπισήμων ἐναρξέων, ἀλλὰ μίλησε μὲ θερμότητα λόγια γιὰ τοὺς διοικοῦντας τὴν Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία τῆς Αὐστραλίας (τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ τοὺς Βοηθοὺς Ἐπισκόπους), τοὺς Ἑλληνορθόδοξους καὶ τὴ συμβολὴ τους στὸν πολιτισμὸ τῆς Αὐστραλίας, καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴν προσφορὰ τῶν Συνεδρίων αὐτῶν πού βοηθοῦν τὸν ὀρθὸ προσανατολισμὸ καὶ τὴν πνευματικὴ πρόοδο τῆς Νεολαίας. Ὁ ὑπογραφόμενος δὲν λησμονεῖ τὴν ἐκπλήξη πού τοῦ ἔκαμε ἡ ἐνημέρωσις τῆς κ. Μίτσελ ὄχι μόνο γιὰ ζητήματα πού ἀφοροῦσαν τοὺς ὁμιλητὰς τοῦ Συνεδρίου, τὴν προσωπικότητά τους καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ πνευματικὸ ἔργο τους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ἰδιαίτερα σημαντικὸ ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζουν οἱ πατρικὲς σπουδὲς στὴν ἐποχὴ μας. Ὅπως εἶδα στὴ συζήτησή μου μαζί της, στὴ δεξίωσις πού ἀκολούθησε, δὲν ἦταν ἀπλῶς πληροφορημένη ἀπὸ σημειώσεις τρίτων, ἀλλὰ εἶχε ἰδεῖ κιόλας τὰ κείμενα τῶν Εἰσηγήσεων καὶ λυπόταν πού δὲν μπορούσε αὐτοπροσώπως νὰ παρακολουθήσει τίς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου, μὲ ὅλες τίς συζητήσεις! Στὸ τέλος, εὐχαρίστησε ὅλους τοὺς ἐπισήμους καὶ τοὺς Συνέδρους ὁ ἅγιος Αὐστραλίας καὶ χαιρέτισαν τὴν ἑναρξὴ τοῦ Συνεδρίου ἀντιπρόσωποι τῶν Νέων.

*

Τὴν ἄλλη μέρα (Δευτέρα, 30 Σεπτεμβρίου), ὅστερ' ἀπὸ σύντομο Ὅρθρο καὶ μικρὸ Ἀγιασμό, ἄρχισαν οἱ κυρίως ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου, στίς λαμπρὲς ἐγκαταστάσεις τοῦ Κολλεγίου τοῦ ἁγ. Πέτρου, σ' ἕνα πανέμορφο προάστιο

τῆς Ἀδελφαίδας. Στὸ ἀμφιθέατρο τοῦ Κολλεγίου, πάνω ἀπὸ 300 Σύνεδροι ἀκούσαν τὴν ἀ΄ Εἰσήγηση τοῦ Συνεδρίου, ποὺ ἔκαμε ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας κ. Σ τ υ λ ι α ν ὅ ς, καὶ ἡ ὁποία εἶχε γιὰ θέμα «Φυσικοὶ καὶ Πνευματικοὶ Πατέρες». Ὁ Σεβ. Ὁμιλητὴς ἐξέτασε τὸ θέμα, κυρίως, κάτω ἀπὸ τὶς ἐξῆς δύο θεμελιώδεις ἀπόψεις: α) Ἡ πατρότητα ὡς αἰτιώδης σχέση ὑπάρξεως ἀφ' ἑνός, καὶ ὡς παράγων διαμορφώσεως τῆς φυσιογνωμίας ἀφ' ἑτέρου, καὶ β) Φυσικὴ καὶ πνευματικὴ πατρότης, ὡς ἔννοιες ἀντιθετικὲς ἀλλὰ καὶ ἀλληλοσυμπληρούμενες. Προχωρώντας στὴν ἐξέταση τοῦ βαθύτατου μυστηρίου τῆς πατρότητος, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη ὁ ὁμιλητὴς νὰ προσθέσει καὶ μιὰ γ' παράγραφο, στὴν ὁποία κυρίως ἐξέτασε τὴν «πνευματικὴ πατρότητα καὶ ἱερωσύνη». Στὴ βαθιὰ θεολογικὴ διαπραγμάτευση τοῦ θέματος, ὅπου ὁ ὁμιλητὴς δὲν ξεχνοῦσε οὔτε τὸν Καθηγητὴ τῆς Δογματικῆς οὔτε τὸν Πνευματικὸ Πατέρα καὶ Ἀρχιεπίσκοπο, ἐχάρηκε ὁ ὑπογραφόμενος, ὅπως καὶ ὅλο τὸ πλῆθος τῶν Συνέδρων, τὸν σοφὸ θεολόγο καὶ τὸν στοργικὸ πατέρα, ποὺ μιλοῦσε πιστὰ καὶ ὑπεύθυνα στὸ ποιμνίό του. Αὐτὸ φαινόταν καὶ στὶς ἐπὶ μέρους συζητήσεις, βέβαια, καθὼς καὶ στὶς ἀπαντήσεις-σχόλια στὶς ἐρωτήσεις τῶν Συνέδρων. Παραπέμποντας στὰ ὑπὸ ἔκδοση «Πρακτικὰ» τοῦ Συνεδρίου, ἀρκοῦμαι νὰ παραθέσω ἐδῶ τὴν κατακλειδία μόνο τοῦ λόγου τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου: «Μ' αὐτὴ τὴν ἐξειδικευμένη πιά διάσταση ποὺ παίρνει ἡ ἔννοια τοῦ πνευματικοῦ πατέρα, ὅπως τὴν καθορίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος, γίνεται σαφὲς ὅτι, στὸν Χριστιανισμό, ὁ ὅρος «πνευματικὸς πατήρ» δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποδίδεται στὸν ὁποιοδήποτε διδάσκαλο ἢ παιδαγωγό, ἀλλ' ἔχει αὐστηρὰ «Χριστοκεντρικὸ» χαρακτήρα. Δὲν φθάνει δηλαδὴ νὰ διδάσκει κανεὶς γενικὰ καὶ ἀφηρημένα «ἐν Χριστῷ» ἢ «κατὰ Χριστόν», ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι «εἰς τόπον Χριστοῦ».

Ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ περιορισθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἡ πνευματικὴ πατρότητα στὸ πρόσωπο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ αὐτὸς μόνος εἶναι τοῦ μόνου κατὰ κυριολεξίαν «Πατὴρ τὸ ἀπαύγασμα» (Ἐβρ. ἀ΄ 3), ἢ, ὅπως τὸν χαρακτηρίζει ὁ ἀπ. Παῦλος, «ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολ. ἀ΄ 15). Αὐτῆ, ἄλλωστε, ἡ ἀποκλειστικότητα τῆς πατρότητος ὑπῆρξε διὰ βίου τὸ κέντρο τῆς αὐτοσυνειδησίας τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε ν' ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ριζικὴ ρήξη ἀπ' ὁποιαδήποτε ἄλλη μορφὴ πατρότητος: «εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναι μου μαθητὴς» (Λουκ. ιδ' 26).

Καί, βέβαια, θὰ μπορούσε νὰ ρωτηθεῖ κανεὶς, δικαιολογημένα: εἶναι ἀπαραίτητο νὰ μισήσει ὁ χριστιανὸς τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς του, ἢ καὶ ἀκόμη τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ του, γιὰ ν' ἀκολουθήσει τὸ Χριστό; Ἄλλος δρόμος, πιδ εἰρηνικὸς καὶ φιλόφρωνος, δὲν ὑπάρχει, ἰδιαίτερα στὸν Χριστιανισμό, ποὺ θεωρεῖται ἢ κατ' ἐξοχὴν θρησκεία τῆς ἀγάπης; Πῶς συμβιβάζεται,

μιὰ τέτοια ἀπαίτηση, μ' ἐκεῖνο πού λέγει ὁ ἀπ. Παῦλος στήν Α' Ἐπιστολή του πρὸς Τιμόθεον (ε' 8): «εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων»; "Ὅχι δὲ μόνο αὐτό, ἀλλ' ὁ ἀπ. Παῦλος προχωρεῖ ἀκόμη πιὸ πέρα, δηλώνοντας ὅτι, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ βοηθήσει τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς του κατὰ σάρκα, θὰ ἦτο πρόθυμος ἀκόμη καὶ «ἀνάθεμα» νὰ γίνεи χάριν αὐτῶν (πρβλ. Ρωμ. θ' 3).

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν, πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι, τὴν ριζικὴ ρήξη μὲ τὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον μας ἀπαιτεῖ ὁ Χριστὸς ὄχι γενικῶς καὶ ἀόριστως, ἀλλὰ μόνο ὅταν τὸ περιβάλλον αὐτὸ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ Εὐαγγέλιο· ὅταν δηλαδὴ πρόκειται νὰ διαλέξουμε ἀνάμεσα στὸν Χριστὸ καὶ τοὺς ἐν γένει συγγενεῖς καὶ φίλους μας. Τὸ λέγει αὐτὸ ρητῶς ὁ Κύριος: «ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (Ματθ. ι' 37).

Πάντως ὅλη αὐτὴ ἡ «Χριστοκεντρικότητα», πού παίρνει στὸν Χριστιανισμό ἡ ἔννοια τοῦ πνευματικοῦ πατέρα, δὲν μένει ρευστὴ καὶ ἀόριστη, ἀλλὰ πολὺ σύντομα ἐντοπίζεται καὶ περιορίζεται στὸ καθιδρυματικὸ Ἱερατεῖο τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ στὸν Ἐπίσκοπο, πού βρίσκεται «εἰς τόπον Χριστοῦ». Θεωρήθηκε δηλαδὴ πολὺ αὐτονόητο τὸ νὰ ὀνομασθεῖ «πατέρας» μόνο ὁ ἄνωθεν ἀπεσταλμένος, ὁ Ἀπόστολος, καὶ ὁ διάδοχός του Ἐπίσκοπος, πού μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ γεννᾷ νέα μέλη μέσα στήν Ἐκκλησία. Κατ' ἐπέκταση δὲ ἡ πατρότητα αὐτὴ ἀναγνωρίσθηκε καὶ σὲ κάθε ἄλλο Κληρικὸ ἢ καὶ Μοναχό, ἐφ' ὅσον κι αὐτοὶ στὸ ἴδιο ἱερὸ ἔργο συμπράττουν».

*

Τὴν ἐπόμενη μέρα (Τρίτη, 1 Ὀκτωβρίου) καὶ μετὰ τὸν Ὄρθρο στὸ παρεκκλήσιο τοῦ Κολλεγίου, ὁ ὑπογραφόμενος μίλησε πρὸς τοὺς Συνέδρους, μὲ θέμα «Οἱ Μυστικοὶ-Νηπτικοὶ Πατέρες καὶ ὁ Σύγχρονος Ἄνθρωπος», δίνοντας ἀρκετὰ κείμενα τῆς «Φιλοκαλίας» καὶ τῶν Νηπτικῶν Πατέρων τῆς καὶ τονίζοντας, πὼς αὐτὰ δὲν εἶναι μονάχα γιὰ τοὺς Ἀναχωρητὰς καὶ τοὺς Μοναχοὺς, μὰ γιὰ ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, καθὼς μᾶς τὸ ἀποδεικνύουν πολλὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. "Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ δώσω ἐδῶ ἓνα μικρὸ ἀπόσπασμα μονάχα, ἀπὸ τὴν ζ' παράγραφο, πού ἔχει γιὰ τίτλο «Εἶτε ἐν παρθενίᾳ, εἶτε ἐν συζυγίᾳ»: «Ἀναφερθήκαμε προηγουμένως στὸ «κατ' εἰκόνα» καὶ τὸ «καθ' ὁμοίωσιν», πού ἀγωνίζεται ὁ ἄνθρωπος νὰ κατακτήσει (νὰ ἐπανακτήσει), μετὰ τὴν τραγικὴ του πτώση καὶ τὴ συνακόλουθη συνειδητοποίηση τῆς μεταπτωτικῆς του καταστάσεως. Τοῦτο δὲν εἶναι, κατὰ τοὺς Νηπτικούς, ἀδύνατο· χρειάζεται, ὡστόσο, κάποιες θυσίες, ὥσπου τὰ ἀνθρώπινα «θελήματα» καὶ «νοήματα» νὰ γίνουν, μὲ τὸν δικό μας ἀγῶνα, «νοήματα καὶ θελήματα» Θεοῦ. Εἶναι πολὺ ἐπιγραμματικὸς ὁ ἅγ. Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, ὅταν μιλάει γιὰ τὴν πορεία μας, ὕστερ' ἀπὸ αὐτὴ

τὴν κατάκτηση· ὅταν ὁ ἄνθρωπος, γράφει, «ταῦτα δυνηθῆ ποιῆσαι, οὐχ εὐρίσκεται ἐν πάσῃ τῇ κτίσει πρᾶγμα ἢ ἐγχείρημα ἢ τόπος, δυνάμενος ἐμποδίσαι τοῦ γενέσθαι αὐτὸν ὡς ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἠβουλήθη εἶναι, κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ, καὶ θέσει θεός, κατὰ χάριν». Δὲν ἔχουμε δικαίωμα, μὲ ἄλλα λόγια, νὰ κολοβώνουμε καὶ νὰ ψαλιδίζουμε οὔτε τις δυνατότητες, οὔτε τὰ ὄνειρα τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν μέσα στὸν κόσμον καὶ ἀγωνίζονται, μὲ τὰ πνευματικὰ μέσα, γιὰ σωτηρία καὶ γιὰ θέωση. Αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, ποὺ μᾶς φαίνεται πολὺ ἀσκητικὸς καὶ ὁ δρόμος τοῦ καμωμένου μόνο γιὰ τοὺς Μοναχοὺς, μᾶς τὸν δείχνουν συχνὰ-πυκνὰ τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι μονάχα γιὰ τὰ Μοναστήρια, βέβαια. Οἱ πολὺωρες ἀκολουθίες μὲ τις μακρὲς σειρὲς ἀναγνωσμάτων καὶ τροπαρίων, κατὰ τις περιόδους τῆς νηστείας καὶ ἰδιαίτερα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ὅσο κι ἂν φαίνονται ἐξοντωτικὲς ἢ παράλογες γιὰ τὸν ἀμύητο, ἔχουν σκοπὸ νὰ μᾶς προετοιμάσουν — μὲ τὴ νήψη, τὴν ἐγρήγορηση καὶ τὴν ἀδιάλειπτη λατρεία τοῦ Θεοῦ — γιὰ τὴν ἐπιθυμητὴ μέθεξιν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων (τοῦ Θεοῦ). Καί, φυσικά, τέτοιες ὥρες, πέρ' ἀπὸ τὰ λόγια καὶ τις εὐκόλες θεωρίες, συνειδητοποιοῦμε, πῶς αὐτὰ ποὺ λέμε νήψη, ἐγρήγορηση καὶ ἀδιάλειπτη λατρεία τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλα πράγματα. Εἶναι ἀγῶνας, κακοπάθεια καὶ ἄσκηση, ὄχι στὰ εὐκόλα λόγια, μὰ στὴν ἐπίπονη ἐφαρμογὴ, στὴν εὐλόγημένη πράξη... Μέσα σ' αὐτὴν τὴν κακοπάθεια καὶ τὴν ἄσκηση, σ' αὐτὴ τὴ νήψη καὶ τὴν ἐγρήγορηση, σ' αὐτὴ τὴν ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος γίνεται σιγά-σιγά ἀπαθής, δίκαιος, ἀγαθὸς καὶ σοφός, εἴτε ἐν πλούτῳ εἴτε ἐν πενίᾳ, εἴτε ἐν παρθενίᾳ εἴτε ἐν συζυγίᾳ, εἴτε ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ, εἴτε ἐν ὑποταγῇ καὶ δουλείᾳ· καὶ ἅπλως, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πράγματι». Δηλαδή, δὲν εἶναι πρόβλημα τοῦ τόπου, ἀλλὰ τοῦ τρόπου, γιὰ ν' ἀκολουθήσει κανεὶς αὐτὸν τὸ θεῖο δρόμον.

*

Στὴν ἐπιτυχία τοῦ Συνεδρίου, πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι συνέβαλαν ὄχι λίγο καὶ οἱ Σύεδροι, Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί, μὲ τις ἐπὶ μέρους Ὁμάδες συζητήσεων καὶ συμπερασμάτων, καθὼς καὶ μὲ τις ἐρωτήσεις πρὸς τοὺς Ὁμιλητάς, οἱ ὁποῖοι δευτερολογώντας ἐπεξηγοῦσαν θέσεις καὶ ἀνέπτυσσαν περαιτέρω κάποιες ἀποχρώσεις ἢ λεπτομέρειες τῶν Εἰσηγήσεών τους. Ἐντύπωση προκαλοῦσε τὸ γεγονός, ὅτι νέα παιδιὰ, χωρὶς νὰ ἔχουν σπουδάσει θεολογία, συζητοῦσαν μὲ ὀριμότητα καὶ ὑπευθυνότητα ζηλευτὴ λεπτότατες ἐκκλησιαστικὲς ἢ θεολογικὲς ἔννοιες, μὲ ὑψηλοὺς στόχους προβληματισμοῦ — πότε στὴν ἐλληνικὴ καὶ πότε στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ποὺ εἶναι κ' ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τῶν ἐκεῖ δημοσίων σχολείων. Κ' ἐδῶ κάπου, πρέπει νὰ υπογραμμιστεῖ ξεχωριστὰ ὁ διαρκὴς κ' ἔντονος ἀγῶνας τῶν Κληρικῶν μας, οἱ ὁποῖοι συντηροῦν ἐκεῖ στίς ἐνορίες τους σχολεῖα (δημοτικὰ ἢ γυμνάσια), μὲ δασκάλους

καὶ καθηγητάς, γιὰ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Εἶναι ὄντως συγκινητικό, αὐτὸ πού διαπίστωσα σὲ πολλὰς ἑνορίες: τὰ νέα παιδιά, πού μερικά δὲν ἔχουν ἰδεῖ ποτὲ τὴν πατρίδα τῶν πατέρων τους (πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους πῆγαν ὡς ἀπλοῖ ἐργάτες στὴ φιλόξενη αὐτὴ Χώρα), καταβάλλουν φοβερὴ προσπάθεια νὰ μάθουν τὴ γλῶσσα μας καὶ τὴν ἱστορία μας, νοσταλγώντας νὰ προσκυνήσουν κάποτε τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Πατρίδας μας! Καὶ ὅλ' αὐτά, παράλληλα μὲ τὰ προγράμματα τῆς δημόσιας παιδείας, πού βρίσκεται σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο, καὶ τὰ πολλαπλᾶ προβλήματα τοῦ τόπου, τῶν ἀποστάσεων, ἐλλείψεως χώρων ἢ προσώπων κ.λπ. Καὶ μόνο γι' αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες τους στὸ χῶρο τῆς ἑλληνικῆς Ὁμογένειας, ἢ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας καὶ οἱ Κληρικοὶ της εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων, ἀλλὰ καὶ βαθεῖας εὐγνωμοσύνης ἀπὸ τὸ Ἔθνος. Ἀπὸ αὐτῆ, μάλιστα, τὴν πλευρὰ τ' ἀνάλογα Συνέδρια, καθὼς καὶ τὰ μικρότερα, στὶς διάφορες Πολιτεῖες τῆς Αὐστραλίας, ἔχουν πολὺ μεγάλη ἔθνηκή σημασία, πού εὐτυχῶς οἱ ἐκεῖ Ἀρχεῖς τοῦ τόπου καὶ τῆς Πατρίδας μας καὶ κατανοοῦν καί, τὸ κατὰ δύναμιν, βοηθοῦν. Σημειώσαμε, ὄχι χωρὶς ἐκπληξὴ καὶ ἱκανοποίηση, τὴν παρουσία καὶ ὑπουργῶν, βουλευτῶν (καὶ ὄχι μόνον ἑλληνικῆς καταγωγῆς), διπλωματῶν τῆς Ἑλλάδος, στὶς πνευματικὰς ἐκδηλώσεις —εἴτε τῆς Ἐκκλησίας εἴτε τῶν ἐκεῖ Πανεπιστημίων. Αὐτὸ δὲν τὸ γράφουμε μόνο γιὰ τὴν Ἀδελαΐδα, ὅπου ἔγινε τὸ Συνέδριο. Τὶς λίγες μέρες πού ἔμεινα στὴ Μελβούρνη, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Πέργης κ. Ἱεζεκιήλ, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν ἔδρα Νεοελληνικῆς Φιλολογίας τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, ὀργάνωσε πνευματικὰς ἐκδηλώσεις ἢ διαλέξεις, μὲ ὀμιλητὴ τὸν ὑπογραφόμενον, κ' ἐκεῖ διέκρινα τὴν ἀγάπη τῶν Ἀρχόντων καὶ τῶν ἄλλων παραγόντων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔργο της. Τὸ ἴδιο —καὶ σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ— στὸ Σύδνεϋ, ὅπου ὑπάρχει καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου, ἰσότιμη μὲ τὶς Σχολὰς τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου, στῆς ὁποίας τὸ ἐτήσιο μεγάλο δεῖπνο παρέστησαν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας στὴν κοινωνία τοῦ Σύδνεϋ. Στὸν ὑπογραφόμενον θὰ μείνει ἀλησμόνητη ἡ ἐπαφὴ πού εἶχε μὲ τοὺς Καθηγητάς καὶ τοὺς Φοιτητάς τῆς Σχολῆς στὰ κτίριά της, καθὼς καὶ ἡ τιμὴ πού τοῦ ἔκαμαν, καλώντας τον νὰ κάμει ἓνα μάθημα-διάλεξη. Ἐκεῖ εἶχε τὴ χαρὰ νὰ ἰδεῖ ὡς διδάσκοντα καὶ Ὑποδιευθυντὴ τῆς Σχολῆς καὶ τὸν παλαιὸ τρόφιμο τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς στὴν Ἀθήνα, τὸν διάκονο ἡδὴ π. Ἰωάννη Χρυσουγῆ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Στυλιανοῦ, πού εἶναι ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς καὶ καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς.

Φεύγοντας ἀπὸ τέτοια Συνέδρια καὶ ἀπὸ τὶς πόλεις, ὅπου γνώρισες τόσους σημαντικοὺς ἀνθρώπους, παλαιούς καὶ νέους φίλους, ἀναρωτιέσαι ἂν ἔχεις γεμίσει τὴν καρδιά σου μὲ τὴ δικὴ τους ἀγάπη καὶ παρουσία, ἢ ἂν τοὺς ἔχεις ἀφήσεις ἐκεῖ ἓνα μεγάλο κομμάτι ἀπὸ τὴν δικὴ σου καρδιά...